दूर्वादलश्यामरामस्तस्य रक्षाकरो भवेत् ॥
भक्त्या यः शृणुयाद्रोगी उत्थाय स भवेत् सदा
वन्ध्या पुत्रवती सा च पतिचित्तानुवर्त्तिनी ।
सपत्नीदर्पदलनी सा भवेद्यत्र संशयः ॥
दरिद्रो लभते वित्तं भीतो भवति निर्भयः ।
यज्ञदानतपांस्यस्य तीर्थस्नानादिकाः क्रियाः ॥
न रामनवमी-नाम-व्रतस्यैककला-समाः ।
यस्मै कस्मै न दातव्यं न प्रकाश्यं कदाचन ॥
शिष्याय भक्तियुक्ताय शुचयेऽपि प्रदापयेत् ।
शठाय परतन्त्राय विकत्थनरताय च ॥
भ्रमादपि न वक्तव्यं यदीच्छेदात्मनो हितम् ।
मयैतत् कथितं वत्स तव स्नेहाद्व्रतोत्तमम् ॥
य इदं कुरुते भक्त्या श्रीरामनवमीव्रतम् ।
सर्वपापप्रमुक्तस्य अन्ते ब्रह्मत्वमाप्नुयात् ॥"
इति श्रीरामभक्तितरङ्गिण्यां ब्रह्मसनकसंवादे
श्रीरामनवमीव्रतकथा समाप्ता ॥

श्रीलः, त्रि, (श्रीर्विद्यतेऽस्येति । श्री + सिद्ध्यादि-त्वात् लच् ।) लक्ष्मीवान् । इत्यमरः ॥ शोभा-युक्तश्च ॥

श्रीलता, स्त्री, (श्रीविशिष्टा लता ।) महा-ज्योतिष्मती । इति राजनिर्घण्टः ॥

श्रीवत्सः, पुं, (श्रीयुक्तं वत्सं वक्षो यस्य ।) विष्णुः । विष्णुचिह्नविशेषः । स तु वक्षस्यशुक्लवर्ण-दक्षिणावर्त्तलोमावली । (यथा, रघुः । १०।१०।
"प्रभानुलिप्तश्रीवत्सं लक्ष्मीविभ्रमदर्पणम् ।
कौस्तुभाख्यमपां सारं बिभ्राणं हृदतोरसा ॥") अर्हतां ध्वजः । इति हेमचन्द्रः ॥ सुरङ्गाभेदः । इति विकाण्डशेषः ॥

श्रीवत्सकी, [न्] पुं, श्रीवत्सकः श्रीवत्सवत् चिह्न-मस्त्यस्येति । श्रीवत्सक + इनिः ।) कृष्णकावत्त-हयः । इति हेमचन्द्रः ॥

श्रीवत्सभृत्, पुं, (श्रीवत्सं बिभर्त्तीति । भृ + क्विप् ।) विष्णुः । इति हेमचन्द्रः ॥

श्रीवत्सलाञ्छनः, पुं, विष्णुः । इत्यमरः ।१।१।२२॥
"श्रीवत्सो लाञ्छनं चिह्नं यस्य श्रीवत्सलाञ्छनः, वक्षस्यन्यमहापुरुषलक्षणं श्वेतरोमावर्त्त-विशेषः श्रीवत्स इति सर्व्वस्वे । श्रीवत्सो हृत्-सङ्गतमणिविशेषः कौस्तुभवदिति कृष्णदासः ।" इत्यमरटीकायां भरतः ॥

श्रीवत्साङ्कः, पुं, (श्रीवत्सः अङ्कश्चिह्नं यस्य ।) विष्णुः । इति हलायुधः ॥ (यथा, बृहत्सं-हितायाम् । ४३ । ३ ।
"लब्धवराः चौरोदं मत्वा ते तुष्टुवुः सुराः सेन्द्राः ।
श्रीवत्साङ्क कौस्तुभमणिकिरणोद्भासितोर-स्कम् ॥")

श्रीवराहः, पुं, (श्रिया युक्तो वराहः ।) विष्णुः । इति विकाण्डशेषः ॥

श्रीवल्ली, स्त्री, (श्रीयुता वल्ली ।) कण्टकवृक्षभेदः । तत्पर्य्यायः । शिववल्ली २ कण्टवल्ली ३ शावली ४ भल्ला ५ कटुफला ६ दुरारोहा ७ । अस्या गुणाः । कटुत्वम् । अम्लत्वम् । वातशोफकफा-पहत्वञ्च । तत्फलं तैललेपन्नमत्यम्लं रुचिकृत् परम् । इति राजनिर्घण्टः ॥

श्रीवाटी, स्त्री, नागवल्लीभेदः । इति राजनिर्घण्टः ॥

श्रीवारकः, पुं, (श्रियं वारयति कामयते इति । वृ + णिच् + ण्वुल् ।) सितावरशाकः । इति राजनिर्घण्टः ॥

श्रीवासः, पुं, (श्रियं सरलवृक्षं वासयतीति । वस + णिच् + अच् ।) सरलवृक्षरसः । टार-पिन् इति भाषा । तत्पर्य्यायः । पायसः २ वृक-धूपः ३ श्रीवेष्टः ४ सरलद्रवः ५ । इत्यमरः ॥ तैलपर्णी ६ श्रीपिष्टः ७ । इति जटाधरः ॥ श्रीवेशः ८ । इति शब्दरत्नावली ॥ अस्य गुणाः । "श्रीवासः सरलं पूतिः कुन्दुरुर्ग्रन्थिपर्णकम् ।
सिल्लकः परमा मांसी देवदारु सुरा नखम् ।
सर्व्वेऽमी परमा लक्ष्मी रक्षोघ्ना ज्वर-नाशनाः ॥"
इति राजवल्लभः ॥
अन्यत् श्रीवेष्टशब्दे द्रष्टव्यम् ॥ (श्रियो लक्ष्म्या वासः आश्रयस्थानम् ।) पद्मम् । (यथा, राजेन्द्र कर्णपूरे । ४२ ।
"श्रीवासो यशसां पदं सुमनसामप्याश्रदं सम्पदां यत्रागच्छति गोचरं नयनयोः काश्मीरमीन-ध्वजः ॥") विष्णुः । इति मेदिनी ॥ शिवः । इति शब्द-रत्नावली ॥

श्रीवासः, [स्] पुं, श्रियं सरलवृक्षं वासयतीति । वस + णिच् + असुन् ।) सरलद्रवः । इत्यमर-टीका ॥

श्रीविद्या, स्त्री, (श्रिया विद्या ।) महाविद्याविशेषः । सा तु त्रिपुरसुन्दरी । तस्याः षट्त्रिंशद्भेदाः । ग्रन्थबाहुल्यभिया न लिखिताः । अथ श्रीविद्या । तत्र मेरुः । प्राणार्थे ।
"भूमिचन्द्रः शिवो माया शक्तिः लक्ष्माध-मादनौ ।
अर्द्धचन्द्रश्च बिन्दुश्च नवार्णो मेरुरुच्यते ॥
महाविपुरसुन्दर्या मन्त्रा मेरुसमुद्भवाः ।
सकला भुवनेशानी कामेशी बीजमुदृष्टम् ।
अनेन सकला विद्याः कथयामि वरानने ॥
शक्त्यन्तस्तूर्य्यवर्णोऽयं कलमध्ये सुलोचने ।
वाग्भवं पञ्चवर्णाढ्यं कामराजमथोच्यते ॥
मादनं शिवचन्द्राढ्यं शिवान्तं मीननोचने ।
कामराजमिदं भद्रे षड्वर्णं सर्व्वमोहनम् ॥
शक्तिबीजं वरारोहे चन्द्राद्यं सर्व्वमोहनम् ।
एतामुपास्य देवेशि कामः सर्व्वाङ्गसुन्दरः ।
कामराजो भवेद्देवि विद्येयं ब्रह्मरूपिणी ॥"
अस्यार्थः । शक्तिरेकारः तूर्य्य ईकारः तेन ककार एकार ईकारलकारमहामाया वाग्-भवकूटम् । शिवो हकारः चन्द्रः सकारः तेन हकारसकारलकारमहामाया इति कामराज-कूटम् । चन्द्रः सकारः तेन सकारककारलकार-महामाया इति शक्तिकूटम् । तेन त्रिभिः कूटैः कामराजविद्येयम् ॥* अस्याः ध्यानं यथा,—
"बालार्कमण्डलाभासां चतुर्बाहुं त्रिलोचनाम् ।
पाशाङ्कुशशरांश्चापं धारयन्तीं शिवां श्रये ॥"
एवं ध्यात्वा मानसपूजादिकं कुर्य्यात् । इति तन्त्रसारः ॥

श्रीवृक्षः, पुं, (श्रीप्रदः श्रीप्रियो वा वृक्षः । शाक-पार्थिवादिवत् समासः ।) अश्वत्थवृक्षः । इति हेमचन्द्रः ॥ बिल्ववृक्षः । यथा,—
"इषे मास्यसिते पक्षे नवम्यामार्द्रयोगतः ।
श्रीवृक्षे बोधयामि त्वां यावत् पूजां करो-म्यहम् ॥"
इति तिथ्यादितत्त्वधृतश्रीदुर्गाबोधनमन्त्रः ॥ (विष्णोर्वक्षःलक्ष्यशुभावर्त्तविशेषः । यथा, विष्णुपादादिकेशान्तवर्णनस्तोत्रे । २८ ।
"वक्षः श्रीवृक्ष-कान्तं मधुकरनिकरश्यामलं शार्ङ्गपाणेः
संसाराध्वश्रमार्त्तेरुपवनमिव यत् सेवितं तत् प्रपद्ये ॥"
अश्वस्य हृदावर्त्तः । इति माघटीकायां मल्लि-नाथः । ५ । ५६ ॥)

श्रीवृक्षकः, पुं, (श्रीवृक्ष एव । स्वार्थे कन् ।) अश्वस्य हृदावर्त्तः । इति विकाण्डशेषः ॥ (अश्व प्रमाणं माघे । ५ । ५६ । इत्यस्य टीकायां द्रष्टव्यम् ॥*॥)

श्रीवेष्टः, पुं, (श्रियः सरलवृक्षस्य वेष्टः निर्य्यासः।) सरलवृक्षस्य निर्यासः । तत्पर्य्यायः ।
"श्रीवेष्टो वृक्षधूपश्च चितागन्धो रसायकः ।
श्रीवासः श्रीरसो वेष्टो लक्ष्मीवेष्टस्तु वेष्टकः ॥
वेष्टसारो रसावेष्टः श्रीरशीर्षः सुधूपकः ।
धूपाङ्गस्तिलपर्णश्च सरलाङ्गोऽपि षोड़श ॥"
तद्गुणाः ।
"श्रीवेष्टः कटुतिक्तश्च कषायः शेषपित्तजित् ।
योनिदोषरुजाजीर्णव्रणघ्नाध्मानदोषनुत् ॥"
इति राजनिर्घण्टः ॥*॥
अपि च ।
"श्रीवासः सरलः श्रावः श्रीवेष्टो वृक्षधूपकः ।
श्रीवासो मधुरस्तिक्तः स्निग्धोष्णस्तुवरः सरः ॥
पित्तलावातमूर्छाक्षिस्वररोगकफापहः ।
रक्षोऽश्रीस्वेददौर्गन्ध्ययूकाकण्डूव्रणप्रणुत् ॥"
इति भावप्रकाशः ॥

श्रीशः, पुं, (श्रिया ईशः ।) विष्णुः । (यथा, मुग्धबोधे ।
"श्रीशोऽधिशेतेऽहिमधिष्ठितोऽब्धि-मध्यास्य घोषं मथुरामनूद्य ।
यो द्वारकामध्युषितो विकुण्ठ-मुपावसच्चावसतात् स हरिः ॥")
श्रीरामः । इति शब्दरत्नावली ॥

श्रीसंज्ञ, क्ली, (श्रियः संज्ञा संज्ञा यस्य ।) लवङ्गम् इत्यमरः ॥

श्रीसहोदरः, पुं, (श्रियाः सहोदरः समुद्रजात-त्वात् ।) चन्द्रः । इति केचित् ॥

श्रीहस्तिनी, स्त्री, (श्रीयुक्ता हस्तिनीव ।) वृक्ष-विशेषः । हातिशूंड़ा इति भाषा । तत्पर्य्यायः